

OBJEKTKATEGORIER

Aktivitet 3 Registreringsprinciper

OBJEKTKATEGORIER

Aktivitet 3 Registreringsprinciper

ARBETSGRUPPENS RAPPORT

ALLMÄN PRESENTATION AV FRÅGESTÄLLNINGEN

Visa typer av objekt - exempelvis teckningar, grafik och fotografier - återfinns såväl i bibliotek som arkiv och museer. De har dock inte alltid samma rubricering. Beroende på vilken inriktning institutionen har, läggs tonvikten vid olika aspekter hos objekten. En teckning kan t.ex. på ett bibliotek vara inordnad i porträttsamlingen och primärt benämnas ”porträtt” medan den i ett arkiv är en arkivhandling bland andra i en viss arkivbildares arkiv. I Antikvarisk-topografiska arkivet på Riksantikvarieämbetet är teckningen sorterad topografiskt efter landskap och socken. På ett konstmuseum är teckningen troligtvis inordnad i museets teckningssamling men omnämns kanske inte i dokumentationen såsom varande en teckning. Oftare beskrivs den i termer som ”penna och brunt bläck förhöjd med vitt” eller ”silverstift på preparerat papper” och den som tar del av beskrivningen förväntas förstå att detta innebär att objektet är en teckning.

När flertalet institutioner nu har börjat föra över information från kortregister och förteckningar till databaser som tillgängliggörs via Internet är behovet av gemensamma benämningar för likartade objekt uppenbart. Varken i museets, arkivets eller bibliotekets databas kommer det att vara möjligt att ange ”teckning” som sökkriterium om man till databaserna endast för över den information som finns i de befintliga förteckningarna.

UPPDRAG

Uppdraget för denna delaktivitet enligt den reviderade projektplan som fastställdes den 19 november 2001 var att ”identifiera och definiera de olika kategorier av objekt som är gemensamma för de i projektet deltagande institutionernas samlingsområden och som är aktuella att registrera digitalt”. Därtill ingick i uppdraget att ”ta ställning till om det finns någon befintlig tesaurus eller auktoritetsregister som kan användas för en övergripande klassificering av de kategorier av objekt som är gemensamma”.

ORGANISATION AV ARBETET

Arbetsgruppen har bestått av fem ledamöter och samtliga i projektet deltagande institutioner har varit representerade. Arbetsledare har varit Lillie Johansson, Nationalmuseum. Övriga deltagare har varit Jan Dahlström, Riksarkivet, Magdalena Gram (t.o.m. 2001), Kungl. biblioteket, Agneta Hildebrand, Riksantikvarieämbetet, och Jonas Malmdal, Nationalmuseum. Arbetet påbörjades den 7 september och avslutades den 12 december 2001 varvid sammanställning av slutrapport för delaktiviteten inleddes. Arbetsgruppen har sammantaget haft 7 möten.

GENOMFÖRANDE

Identifiering av olika kategorier av objekt som är gemensamma

Arbetsgruppen gjorde inledningsvis en schematisk kartläggning över vilka kategorier av objekt som är gemensamma för de i projektet ingående institutionerna samt hur dessa benämns internt. Detta gjordes genom att arbetsgruppsdeltagarna redovisade vilka typer av objekt respektive institutions samlingar innehåller och hur dessa benämns. Resultatet av kartläggningen framgår

av bilaga 1 till denna rapport. Vid genomgång av underlaget framkom att Kungl. bibliotekets indelning av bildobjekt delvis är motivorienterad (t.ex. porträtt och topografiska planscher) medan Nationalmuseums indelning tar sin utgångspunkt i konstmuseernas traditionella sätt att indela sina samlingar i måleri, skulptur, teckningar, grafik och konsthantverk.

Riksantikvarieämbetets material utgörs huvudsakligen av dokumentation om kulturmiljöer, kulturminnen och kulturföremål. Dokumentationen består av handlingar och rapporter av olika slag samt i vissa fall av objekt i form av teckningar, ritningar, fotografier och vykort. Som utgångspunkt för Riksarkivets innehåll i sina samlingar användes dokumentet *Handlingstyper* från 1997 upprättat under utvecklingsarbetet med NAD2.

Ett tiotal kategorier av objekt såsom exempelvis teckningar, grafik, fotografier och olika typer av textdokument befanns efter arbetsgruppens inventering i större eller mindre omfattning vara representerade i samtliga institutioners samlingar. Objektkategorierna har i vissa fall likartade benämningar medan avgränsningar för merparten av kategorierna är något olika. De gemensamma objektkategorierna kan sammanfattas i de två huvudgrupperna *bildobjekt* och *textobjekt*. Inga typer av tredimensionella objekt eller ljud- och filmupptagningar befanns vara gemensamma och har därför inte vidare behandlats.

Jämförelser

Resultatet av kartläggningen jämfördes med hur några institutioner i andra länder indelar och benämner likartade objektsamlingar.

Kunst Index Danmark (KID) är en landstäckande dansk databas med information om konstverk i dansk offentlig ägo. KID förvaltas av Statens museum for Kunst i Köpenhamn och inrättades som ett centralregister 1985. Sedan dess har data från danska konstmuseer, vilka har leveransplikt av information, insamlats och registrerats. Databasen innehåller idag information om cirka 38.000 verk tillhörande 89 olika museer. Under rubriken *Art/Type* redovisas en indelning av objekten i följande sju kategorier: *fotografi, grafik, kunsthåndværk, malerkunst, skulptur, tegning, video/film*. Flertalet kategorier har undergrupperingar i ett eller två led. Benämningarna visar stora likheter med främst Nationalmuseums objektkategorier.

Åbo akademis bildsamlingar innehåller cirka 420.000 enheter bestående av fotografier, original- och industriell grafik, konst, dior, negativ, klichéer och klipp. Materialet indelas i åtta huvudgrupper, dels med utgångspunkt från bildinnehåll; *Personhistoriska, Topografiska* samt *Allmänna avdelningen* - och dels med utgångspunkt från teknik och art; *Grafiska avdelningen, Konstsamlingen, Tavelsamlingen, Negativ- och diasamlingen* samt *Föremål*. Indelningen uppvisar likheter med de objektkategorier som redovisats av Kungl. bibliotekets enhet för Kartor, bilder och musiktryck med Affischsamlingen.

Det franska **Méthode d'inventaire informatique des objets : beaux-arts et arts décoratifs** är utgiven av Direction des musées de France och publicerades i tryckt form 1995. Den innehåller riktlinjer för en enhetlig digital dokumentation av konstobjekt i offentlig fransk ägo. Under rubriken *Domaine* gör man en övergripande klassificering av objektet utifrån en teknikrelaterad bevarandeaspekt som motsvarar ett museums olika avdelningar. Objekten indelas i åtta kategorier: *dessin, enluminure, estampe, objet, miniature, peinture, photographie, sculpture*. Några av kategorierna har undergrupperingar. Samma kategorier, inklusive undergrupperingar, används i den statliga franska konstdatabasen **La Joconde** i fältet *Catégorie d'objet*. Databasen innehåller information om mer än 130.000 konstföremål från 70 olika museer. *La Joconde* är tillgänglig via Internet och under rubriken *Recherche experte/Méthode* återfinns också en i augusti 2000 uppdaterad version av *Méthode d'inventaire*.

Generellt konstaterades att det bland konstmuserna finns något av en de facto standard att dela in samlingarna i teckningar, grafik, måleri, skulptur och konsthantverk. Likaså finns det stora

likheter mellan nationalbibliotekens sätt att indela sina specialsamlingar. Det är där vanligt att man har olika enheter för handskriftssamlingar respektive bildsamlingar och inom bildsamlingarna finns ofta en motivorienterad indelning parallellt med objekt- eller teknikrelaterade kategorier. Arkivens indelning av handlingar är ofta styrt av handlingens funktion, t.ex. räkenskaper, statistik, dagböcker och protokoll.

Befintliga system

Arbetsgruppen har undersökt om det finns någon befintlig tesaurus eller auktoritetsregister som kan användas för klassificering av de gemensamma objektkategorierna.

Art & Architectural Thesaurus (AAT) innehåller 125.000 termer. Varje term har en definition och därtill är de semantiska relationerna mellan termerna angivna. Termerna är avsedda att användas för beskrivning av konst, arkitektur, konsthantverk, arkivmaterial och kulturföremål. AAT är troligtvis ett av de största och mest välkända systemen inom den internationella konstmuseisektorn och finns tillgängligt i sin helhet via Internet. Systemet är välutvecklat och djupgående på många områden men har också en del luckor där materialet är i det närmaste obearbetat.

AAT är inte något klassifikationssystem. Varje företeelse beskrivs utifrån flera olika aspekter såsom exempelvis material, teknik, form och funktion. För varje företeelse finns därmed ett stort antal parallella hierarkier och en mycket rikt förgrenad trädstruktur. Detta gör att det inte är helt enkelt att tillämpa systemet i praktiken.

Outline of Cultural Materials (OCM) presenteras i det svenska förordet som ett klassifikationssystem avsett för ämnesindexering av kulturhistoriskt material med utgångspunkt i objektets funktion. Systemet är översatt till flera språk. De nationella varianterna har efter översättningen bitvis utvecklats lokalt och är därför inte helt kompatibla över språkgränserna. Systemet, som ursprungligen publicerades i USA 1938 och då var avsett för etnografiskt material, har reviderats ett flertal gånger. OCM är hierarkiskt uppbyggt och består av 79 huvudgrupper med undergrupperingar i ett eller två led. OCM innehåller inte några definitioner av begreppen i egentlig mening. Dock finns förklaringar, ofta med hjälp av exemplifieringar, och se-hänvisningar till relaterade begrepp. Liksom AAT är OCM inte något klassifikationssystem i strikt mening (se definition i *Termlistan*, Aktivitet 2 "Definiera begrepp") och användarna uppmanas att ge varje företeelse flera ämneskoder. Ett revideringsarbete av de nordiska versionerna av OCM pågår och man har enats om att upprätta en samnordisk version som i mån av funktionalitet ska relatera till sista versionen av det amerikanska huvudsystemet.

Databasen Sofie är utvecklad av Västerbottens museum i Umeå. Databasen är avsedd för små och medelstora museer och har fått en avsevärd spridning i landet. I Sofie görs en klassificering av objekten i tre nivåer. Den översta nivån, Klassifikation 1, indelar objekten i huvudgrupper t.ex. *Dräkt*, *Jordbruk* eller *Konst*. I nästa nivå, Klassifikation 2, anges en snävare grupp t.ex. *Målningar* eller *Teckningar*. I den tredje nivån, *Sakord* anges en specifik term t.ex. *Kolteckning*. En kontrollerad ordlista, *Sakregister för föremålssamlingar*, används för klassificeringen. Listan skapades i samband med databasens utveckling vid Västerbottens museum och tar sin utgångspunkt i OCM men är kompletterad med ett antal underkategorier.

Bedömning av befintliga system

Arbetsgruppens bedömning är att AAT inte är lämplig att använda för en övergripande klassificering av de kategorier av objekt som är gemensamma för ABM-sektorn. Ställningstagandet grundar sig på att tesaurusens parallella hierarkier och mångfacetterade indelningsgrunder ger användaren alltför många alternativ vid benämning av en objektkategori och att målsättningen att ha gemensamma benämningar därför inte kommer att uppnås. AAT är

dock en rik källa till kunskap och inspiration för den som arbetar med systematisk informationsbearbetning inom konstområdet och rekommenderas för användning vid upprättande av definitioner av begrepp och som stöd vid standardisering av områdesspecifik terminologi.

Inte heller OCM är lämplig att använda för klassificering av objektkategorier. Systemet är avsett för ämnesindexering och innehåller därmed inte de termer som ABM-sektorn har behov av för de gemensamma objektkategorierna. Även om det skulle finnas en möjlighet att påverka den pågående revideringen av de nordiska versionerna av OCM så att dessa termer tillförs, är arbetsgruppens bedömning att varken OCM eller ABM-området skulle gynnas av en utveckling som ytterligare avlägsnar det nordiska OCM från det internationella.

Övriga system arbetsgruppen tittat på (se rapportens referenslista) har endast täckt mindre områden av ABM-sektorns objektkategorier. Arbetsgruppens slutsats är att det inte finns någon befintlig tesaurus eller auktoritetsregister som kan användas för klassificering av objektkategorier inom ABM-området.

Belysning av begreppet objektkategori

När arbetsgruppen kommit fram till att ingen befintlig tesaurus eller auktoritetsregister kan användas vid klassificering av gemensamma objektkategorier vidtog en belysning av begreppet objektkategori utifrån frågeställningarna ”vad är en objektkategori?”, ”vad ska den användas till?” och ”är det bra eller dåligt med gemensamma objektkategorier?”.

Inledningsvis användes *Categories for the Description of Works of Art* (CDWA) som utgångspunkt för belysningen. Det amerikanska CDWA utarbetat av Art Information Task Force (AITF) är en produkt från Getty Research Institute Standards Program. Getty Standards Program har sitt fokus inriktat på att skapa förutsättningar för god kvalitet och tillgänglighet i digital information om bildkonst och relaterade discipliner genom utarbetandet av standarder och riktlinjer för området. CDWA är en beskrivning över de olika ”categories” - informationsområden man rekommenderar att en konstdatabas bör innehålla.

Varje ”category” inleds med en definition. Därefter redovisas vilka olika ”subcategories” - dataelement - som ingår i det aktuella informationsområdet åtföljt av en diskussion om dess syfte. Också för varje ”subcategory” görs en definition åtföljt av exempel på datavärden som elementet kan innehålla. Därpå följer en diskussion av dess syfte, relation till andra dataelement och informationsområden, hur dataelementet kan användas vid återsökningar samt vilken terminologi och format som ska tillämpas. I CDWA finns dataelementet *object/work type* vilket definieras som ”the kind of object or work described” och exemplifieras med ”painting, photograph, drawing, print, statue [...]”. Syftet med dataelementet är att specificera vilken typ av objekt en enskild datapost refererar till (till skillnad från det specifika objektet). Kontrollerade ordlistor innehållande definitioner av begreppen rekommenderas för detta dataelement. *Object/work type* kan jämföras med det som i *Méthode d'inventaire* kallas *domaine* och i *KID Art/type*.

I CDWA finns också dataelementet *classification* vilket definieras som ”placement of a work of art or architecture within a formal classification scheme”. Skillnaden mellan *object/work type* och *classification* är att den term som används i det sistnämnda dataelementet placerar in objektet i ett klassifikationssystem, d.v.s. i ett hierarkiskt och formellt schema, medan termen som används i dataelementet *object/work type* är en övergripande benämning på ett antal objekt som kan samlas under denna gemensamma term.

Vad är en objektkategori?

En objektkategori specificerar vilken typ av objekt en enskild informationspost refererar till. Objektkategorin är alltså en rubricering för en grupp objekt som uppvisar vissa likheter. Benämningen på en objektkategori utgörs av en term som är bredare än de termer som kan användas som benämning på de enskilda objekt som tillhör kategorin.

Varför ska man indela objekten i kategorier?

Genom att ange vilken objektkategori ett objekt tillhör, får man veta vilken typ av objekt en enskild informationspost refererar till. Via objektkategorin kan man göra återsökningar av liknande objekt, även om dessa i titel/sakordsfältet benämns med en mera specifik term. Indelningen av objekt i objektkategorier syftar inte till att sortera om samlingarna.

Fördelar med gemensam kategoriindelning av objekt

- Informationen blir mera överskådlig eftersom objektkategorin talar om vilken typ av företeelse en specifik datapost refererar till. Detta kan vara till stor hjälp i de fall svårtillgängliga ämnesspecifika termer används som sakord.
- Genom att enas om gemensamma övergripande benämningar för olika typer av objekt, som ett komplement till lokala och ämnesspecifika benämningarna, underlättas sökningar av material över institutionsgränserna.
- Genom att ha ett auktoritetsregister eller en kontrollerad ordlista med benämningar, definitioner och avgränsningar av objektkategorier underlättas arbetet för dem som registrerar.
- Med gemensamma och standardiserade benämningar på objektkategorier ökar möjligheterna att kunna analysera samlingarnas sammansättning.
- Med en gemensam indelning av och benämning på objektkategorier skapas möjligheten att göra statistiska bearbetningar och jämförelser över institutionsgränserna

Nackdelar med gemensam kategoriindelning av objekt

- Om strukturen för kategoriindelningen blir alltför komplex eller otydlig kan det vara svårt för utomstående att förstå kategoriindelningen.
- Gemensam indelning och benämning på objektkategorier kräver att man arbetar aktivt med att upprätta definitioner, göra avgränsningar och exemplifiera. Detta kräver tid och resurser.
- Om samarbetet över institutionsgränserna avstannar kommer konkurrerande system att uppstå

Utarbetande av förslag till objektkategorier

Arbetsgruppens bedömning är att fördelarna med gemensamma benämningar på objektkategorier överväger. Om enhetlighet ska uppnås är det nödvändigt att ha ett auktoritetsregister eller en kontrollerad ordlista som innefattar såväl benämningar på objektkategorierna som definitioner och avgränsningar av desamma.

Då ingen befintlig tesaurs eller auktoritetsregister kan användas har arbetsgruppen, med utgångspunkt från den inledningsvis genomförda kartläggningen, utarbetat ett förslag till tretton institutionsöverskridande objektkategorier vilka presenteras i sin helhet under rubriken *Förslag*

till gemensamma benämningar på objektkategorier. Förslaget innefattar benämning på respektive kategori, en skisserad definition i form av en förklaring samt exempel på möjliga undergrupperingar. För att sätta in objektkategorierna i ett sammanhang redovisas även lexikaliska och jämförande förklaringar av de termer som valts som benämning på kategorierna.

Målsättningen har varit att identifiera och exemplifiera allmängiltiga objektkategorier som kan fungera oberoende av de enskilda institutionernas inriktning och tradition. Grundtanken har varit att kategoriindelningen inte ska baseras på en aspekt hos objekten som regelmässigt dokumenteras på annan plats i en databas. Därmed har material, teknik, format, motiv och ämnesindexering bortfallit som primära utgångspunkter. Att använda en enda aspekt för indelningen av samtliga objekt har inte ansetts nödvändigt även om detta troligtvis skulle vara det optimala.

Indelningen är ingen klassificering, d.v.s. det är inte någon heltäckande indelning av alla objekt inom ABM-sektorn där varje objekt har en och endast en given plats i systemet. Förslaget grundar sig på en friare, mera intuitiv indelning, där objekten har ordnats utifrån principen att ”gruppera likar med likar” och med ambitionen att kategoribenämningen i någon mån ska besvara frågan ”vad är detta för sorts objekt?”.

Ambitionen har varit att avgränsa kategorierna på ett sådant sätt att man för enskilda objekt inte ska behöva välja mellan två tänkbara kategorier. Vissa kategorier är dock mycket svåra att avgränsa från varandra. Var går t.ex. gränsen mellan en akvarellmålning och en akvarellerad teckning?

Benämningen på de föreslagna objektkategorierna är ett ord i pluralis. Benämningen ska kunna användas som övergripande benämning på alla de exempel av underkategorier som redovisas. Vissa benämningar har varit givna, såsom exempelvis *teckningar* och *kartor*. Andra benämningar har konstruerats i syfte att hitta en värdeneutral, icke missvisande term som täcker alla objekt som är tänkta att ingå i kategorin.

De underkategorier som är upptagna är avsedda att uppfattas som exempel på vilka typer av objekt som kan ingå i den övergripande objektkategorin. Arbetsgruppen har inte försökt att göra någon fullständig redovisning av underkategorier och inte heller någon hierarkisk indelning dem emellan. Beroende på samlingarnas storlek och sammansättning varierar behovet av underkategorier mellan olika institutioner. Arbetsgruppens bedömning är dock att det är en fördel om också gemensamma underkategorier så småningom kan upprättas och att dessa då kan komma att vara hierarkiskt ordnade i flera led.

SLUTSATS

Institutionsöverskridande benämningar av de objektkategorier som är gemensamma inom ABM-området har uppenbara fördelar. Förutom att möjligheterna till återsökningar av material över institutionsgränserna ökar, skapas också möjligheter att analysera samlingarnas sammansättning och göra statistiska bearbetningar och jämförelser över institutionsgränserna. Om enhetlighet ska uppnås i benämningarna fordras ett auktoritetsregister eller en kontrollerad ordlista. Då inget befintligt auktoritetsregister kan användas för detta ändamål är första steget att ett sådant upprättas. En tydlig, överskådlig struktur med övergripande rubriker och undergrupperingar är därvid av största vikt.

Arbetsgruppen har gjort ett förslag till indelning i institutionsöverskridande objektkategorier av de typer av objekt som i den inledande kartläggningen befanns vara gemensamma. Resultatet redovisas under rubriken *Förslag till gemensamma benämningar på objektkategorier*. Förslaget är långt ifrån fullständigt - kulturhistoriska och arkeologiska föremål liksom ljudupptagningar, video/film, konsthantverk och industridesign är överhuvud taget inte behandlade. Under

förslagets utarbetande har dock dessa och andra typer av objekt funnits med i arbetsgruppens medvetande i syfte att förslaget ska gå att vidareutveckla för att inrymma även övriga objektkategorier. Arbetsgruppens förhoppning är att förslaget ska bearbetas vidare, utökas med fler objektkategorier och kompletteras med undergrupperingar allteftersom digitaliseringsprocessen inom ABM-området fortskrider. Detta kommer att kräva tid och resurser och fordrar ett fortsatt aktivt samarbete över institutionsgränserna.

REFERENSER

- Arkitekturmuseet, ARKDOK, <http://www.arkitekturmuseet.se/Arkdokfolder.pdf>
- Billedsamlingen Nasjonalbiblioteket, Oslo, <http://www.nb.no/html/samlinger.html>
- British Museum Object Names Thesaurus* <http://www.mda.org.uk/bmobj/Objintro.htm>
- Direction des musées de France, *Méthode d'inventaire informatique des objets : beaux-arts et arts décoratifs*, Paris 1995.
- Getty Research Institute, Vocabulary Program, *Art & Architectural Thesaurus*, <http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/aat/index.html>
- Getty Research Institute, Standards Program: *A Guide to the Description of Architectural Drawings* <http://getty.edu/research/institute/standards/fda/>
- Handlingstyper NAD2, <http://www.ra.se/nad/datkat2/handlkod.htm>
- Humanities Data Dictionary*, Canadian Heritage Information Network, <http://daryl.chin.gc.ca:8000/BASIS/humdd/user/www/sf>
- La Joconde, <http://www.culture.fr/documentation/joconde/pres.htm>, *Méthode d'inventaire informatique des objets beaux-arts et arts décoratifs*, Bureau de l'Informatique et de la Recherche, Direction des Musées de France, Mise à jour: août, 2000. <http://www.culture.fr/cgi-bin/wave.cgi?dqi=jocobis&icon=/documentation/joconde/icones>
- Kunst Index Danmark, <http://www.kid.dk>
- National Archives of Canada, <http://www.archives.ca/>
- The National Library of Australia's Pictorial Collection, <http://www.nla.gov.au/catalogue/pictures/about.html>
- Outline of Cultural Materials* http://www.museumsnett.no/nordisk_outline/
- Riba Library Special Collections, <http://www.riba-library.com/speccol1.html>
- Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, <http://www.bebyggelseregistret.raa.se>
- Sofie, <http://www.vasterbottensmuseum.se/index2.html>, *Sakregister för föremålssamlingar*, ftp://www.vasterbottensmuseum.se/ftpFolder/Windows/Dokument/Sakreg_00_11.pdf
- Åbo akademis bildsamlingar, <http://www.abo.fi/library/bilds/>

Objektkategorier

FÖRSLAG TILL GEMENSAMMA BENÄMNINGAR PÅ OBJEKTKATEGORIER

ÖVERSIKT

1. Textdokument
2. Publikationer
3. Musikalier
4. Måleri
5. Silhuettklipp
6. Teckningar
7. Ritningar
8. Kartor
9. Grafik
10. Bildtryck
11. Kort
12. Fotografier
13. Bokkonst och bokhantverk

FÖRKORTNINGAR ANVÄNDA I KÄLLHÄNVISNINGAR

AAT	Art and Architectural Thesaurus (http://www.getty.edu/research/tools/vocabulary/aat/index.html)
Br.Mus.Ob	British Museum Object Names Thesaurus (http://www.mda.org.uk/bmobj/Objintro.htm)
CDWA	Categories for the Description of Works of Art http://www.getty.edu/research/institute/standards/cdwa/4_categories/index.html
KRS	Katalogiseringsregler för svenska bibliotek, 2. uppl., Lund 1990.
Méthode d'inventarie	Direction des musées de France: Méthode d'inventarie informatique des objets: beaux-arts et arts décoratifs, Paris 1995.
NE	Nationalencyklopedin, on-line version
NE Ordbok	Nationalencyklopedins Ordbok, on-line version

1. TEXTDOKUMENT

Förklaring	<p>Handskrivna, maskinskrivna eller printade objekt vars huvudsakliga innehåll utgörs av text. och som inte är publicerade (utgivna i tryck). Vanligtvis på papper eller likartat material. Textdokument kan vara ensidiga, flersidiga eller i bokform.</p> <p>Tredimensionella objekt med inskriptioner (runstenar, gravstenar m.m.) liksom objekt på papper vars huvudsakliga innehåll utgörs av bild (t.ex. affischer, vykort m.m.) ingår inte i denna objektkategori. Publicerade textdokument (utgivna i tryck) hör till objektkategorin <i>publikationer</i>.</p> <p>Äldre illuminerade handskrifter kan föras till <i>illuminationer</i> som är en underkategori till <i>måleri</i> om de primärt har insamlats för sina dekorativa bildframställningar.</p>
Underkategorier	<p>Autografer (egenhändigt handskrivna ”original”, t.ex. författarmanuskript)</p> <p>Brev (skrivelser, korrespondens)</p> <p>Dagböcker (både personliga och sådana som förs av företag)</p> <p>Codices (äldre handskrifter i bokform)</p> <p>Manuskript (författarmanuskript)</p> <p>Promemorior och rapporter</p> <p>Protokoll och minnesanteckningar</p> <p>Register, diaries, liggare, förteckningar, rullor</p> <p>Räkenskaper</p>

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

dokument	<p>skriftligt meddelande som är avsett som eller kan användas som källa till kunskap om visst sakläge, spec. i mer el. mindre jur. sammanhang. <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>aktstycke, urkund, skriftlig handling eller redogörelse <i>Källa: NE</i></p> <p>text, inklusive styrtecken och eventuella bilder, vilken presenteras som en separat enhet. <i>Källa: TNC 98: Tekniska basord, 1995; SS 01 16 01 (utg 4): Dataordboken</i></p>
autograf	<p>egenhändig handskrift, i sht om någon ryktbar persons namnteckning el. om brev, dokument m.m. av hans hand. <i>Källa: Sv. uppslagsbok</i></p>
codex	<p>gammal handskrift i bokform [särsk. i namn]: Codex argenteus eller Silverbibeln. <i>Källa: NE Ordbok</i></p>
handskrift	<p>handskriven text vanl. om text från tiden före (och närmast efter) införandet av boktryckarkonsten. <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>ett för hand skrivet eller avskrivet original (även en avskrift för hand efter en tryckt förlaga är en handskrift). Vetenskapligt skiljs tolkningen av handskrifter (paleografi) från inskrifter (epigrafik), papyrer (papyrologi) och i viss mån urkunder (diplomatik). Däremot kan även en maskinskriven handskrift och på nyare media lagrad nedskrift räknas som handskrift. Vanligen avses dock en <u>codex</u>. <i>Källa: NE</i></p>
manuskript	<p>utskrift av text för tryckning eller BET.NYANSER: a) spec. om text till film e.d. b) (äldre) handskrift <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>1) bokhistoriskt ett verk skrivet före uppfinningen av boktryckarkonsten, i senare tid en icke tryckt hand- eller maskinskriven text, manus (även text lagrad på diskett), dvs. varje otryckt text avsedd att mångfaldigas, uppföras eller spridas privat. Forskningsbibliotekens manuskriptsamlingar innehåller medeltida manuskript samt författares, vetenskapsmäns och politikernas</p>

enskilda arkiv och brevsamlingar. Manuskript lämnat till förlag för utgivning förblir i upphovsmannens ägo. ”Tryckt som manuskript” betyder att verket inte är avsett för försäljning och inte skall gälla som utgivet, dock skall exemplar lämnas till arkivbiblioteken. *Källa: NE*

2) *manus*, beskrivning av en films innehåll och dialog scen för scen. Manuskriptet är skrivet i en standardiserad form, där det även anges uppgifter om miljö och rekvisita, tid på dygnet och om scenen utspelas exteriört eller interiört. *Källa: NE*

printa (ofta med partikel) skriva ut på printar. HIST.: åtm. sedan 1990; av eng. print med samma bet. *Källa: NE Ordbok*

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

documents	Use especially for recorded information regardless of medium or characteristics, whether created specifically as records of information or used as such at some time subsequent to their creation. In its broadest sense, however, can include any item amenable to cataloging and indexing, that is, not only written and printed materials in paper or microform versions but also nonprint media and, in some circumstances, three-dimensional objects or realia. For the activity of gathering and recording information, use "documentation (function)." <i>Källa: AAT</i>
document	the term refers to unspecified documents which are made of paper, clay, etc., and which are not covered by other Object Names. <i>Källa: Br.Mus.Ob</i>
autographs	Documents written in, and usually signed with, the writer's own hand; in certain legal instances, prefer "holographs." <i>Källa: AAT</i>
manuscripts	Use especially for handwritten documents; may also be used to distinguish certain documents from published or otherwise printed documents, as in the cases of typed personal letters or a typescript from which printed versions are made. <i>Källa: AAT</i>

2. PUBLIKATIONER

Förklaring	Objekt vars huvudsakliga innehåll utgörs av text och som är tryckta och mångfaldigade för distribution till allmänheten. Vanligtvis på papper eller likartat material. Print on demand-publikationer ingår i denna kategori. Publikationer kan vara ensidiga, flersidiga eller i bokform. Objekt på papper vars huvudsakliga innehåll utgörs av bild (t.ex. affischer, vykort m.m.) ingår inte i denna objektkategori. Handskrivna, maskinskrivna och printade textdokument hör till objektkategorin <i>textdokument</i> .
Underkategorier	Affärstryck (trycksaker av företagskaraktär t.ex. brevpapper, kuvert, reklamkort) Broschyrer Böcker Flygblad Inkunabler (bok tryckt under boktryckarkonstens första stadium) Privattryck (tryckeriprodukt framställd i begränsat antal exemplar och avsedd för spridning till en sluten krets) Småtryck (accidenstryck, mindre tillfälligt tryck) Tidningar

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

accidenstryck.	mindre tillfälligt tryck. Till a. räknas affischer, blankettryck, cirkulär, etiketter, bjudnings- och visitkort o.d., i biblioteken ofta sammanfattat under benämningen 'småtryck'. <i>Källa: Sv. uppslagsbok</i>
flygblad	tryckta blad, som meddela nyheter, i sht sådana, som utgivas tillfälligt som inlägg i någon aktuell fråga. <i>Källa: Sv. uppslagsbok</i>
inkunabel	bok tryckt under boktryckarkonstens första stadium dvs. från mitten av 1400-talet t.o.m. år 1500. <i>Källa: NE Ordbok</i>
print on demand	tryck-på-begäran, beställningstryck, tillämpning av digitalt tryck för produktion av exakt det antal trycksaker som behövs vid ett tillfälle utan tryckning av överupplaga mot lager. Med digitalt tryck menas tryck där alla steg fram till färdig trycksak sker digitalt. Då är kostnaden per trycksak i princip oberoende av upplagan, och det finns inget skäl att beställa fler exemplar än vad som behövs för stunden. <i>Källa: NE</i>
privattryck	tryckeriprodukt framställd i begränsat antal exemplar och avsedd för spridning till en sluten krets.
publikation	benämning på skrift som mångfaldigas för distribution till allmänheten. Jfr privattryck. <i>Källa: NE</i>
småtryck	biblioteksteknisk term för mindre trycksaker: firmatryck, politiskt tryck, små broschyrer etc. Även småtryck levereras som pliktexemplar till arkivbiblioteken. <i>Källa: NE</i>

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

affärstryck	(engelska: business stationary) trycksaker av företagskaraktär t.ex. brevpapper, kuvert, reklamkort. <i>Källa: Hallberg, Åke, Grafisk ordbok för medieanvändare, Stockholm 2001</i>
publications	Documents distributed to the public by sale or other transfer of ownership, or by rental, lease, or lending. <i>Källa: AAT</i>
småtryck	(engelska: ephemera) vardagspublikationer som utges av institutioner, föreningar, firmor och olika organisationer, såsom till exempel föreskrifter, cirkulär, verksamhetsberättelser, bruksanvisningar, medlemsförteckningar och inbjudningar. <i>Källa: KB, enheten för okatalogiserat tryck</i>

3. MUSIKALIER

Förklaring	Musik återgiven i någon form av notation. Objektkategorin innefattar både sådana musikalier som är handskrivna och sådana som är tryckta. Musikalier kan vara enstaka blad, häften eller böcker. Litteratur om musik, liksom sångböcker (utan noter), hör till objektkategorin publikationer.
Underkategorier	Autografer (notskrift som är en handskrift av tonsättaren själv) Handskrivna noter Koralpsalmböcker Partitur Stämmor Tryckta notskrifter

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

musikalier	tryckt eller nedtecknad musik i form av partitur, nothäftan e.d. <i>Källa: NE Ordbok</i> handskrift eller tryck som innehåller musik, återgiven i någon form av notation. <i>Källa: NE</i> notdokument i tryck (musiktryck) eller handskrift (musikhandskrift). <i>Källa: KRS</i>
autograf	inom musiken avser handskrift musikalier (noter) i handskrivna form. En handskrift av tonsättaren själv benämns <i>autograf</i> ; övriga är avskrifter eller kopior. <i>Källa: NE</i>
koralsalmbok	psalmbok som förutom fullständiga psalmtexter innehåller melodier och ackompanjemang, i regel för orgel, endera i form av generalbasstämma eller -numera nästan alltid - utskrivna flerstämmig sats. <i>Källa: NE</i>
notation	system att notera i skrift med användande av konventionella tecken som ges speciell innebörd eller av en speciell teckenuppsättning. [...] I musiken är notation återgivande i skrift av ett eller flera huvuddrag i ett musikaliskt förlopp, endera som uppteckning av klingande musik eller som föreskrift för ett musikframförande. <i>Källa: NE</i>
partitur	uppställning med alla stämmor under varandra i ett musikverk i notskrift främst avsedd för dirigent <i>Källa: NE Ordbok</i>

4. MÅLERI

Förklaring	Unika bildframställningar utförda genom direkt applicering av färgpigment upplöst i vatten, olja, äggula eller annan lämplig vätska - ofta med hjälp av pensel - på ett tvådimensionellt underlag. Måleri karakteriseras av att färgen vanligtvis ligger i ett täckande skikt ovanpå underlaget (till skillnad från teckningar, där underlagets yta vanligtvis är en del av teckningen). I objektkategorin måleri innefattas akvarellmålningar men inte akvarellerade teckningar.
Underkategorier	Akvarellmålningar (målningar utförda med akvarellfärg) Gouachemålningar (målningar utförda med gouachefärg) Kalkmålningar (målningar på kalkputsad yta - al secco på torr puts - al fresco på fuktig puts; muralmålning) Oljemålningar (målningar utförda med oljefärg) Pastellmålningar (målningar utförda med pastellfärg) --- Arkitekturbundet måleri (måleri som utförts direkt på vägg eller tak eller kan betraktas som en del av den fasta inredningen) Ikoner (målningar, med noga fastställt innehåll vilket ska följa den kanoniska förlagan, som är heliga bilder i den ortodoxa kyrkan) Illuminationer (bokmåleri; ornamentala dekorationer och illustrationer i medeltida handskrivna böcker, ofta med pålagt bladguld) Miniatyrer (målningar på elfenben eller pergament utförda med vattenbaserad färg, vanligtvis i mindre format) Monumentalmåleri (som har stort mått och vanligtvis anspråksfull karaktär) Målningar (stafflimåleri; tavelmåleri; vanligen utförda på duk eller pannå och avsedda att inramas och hängas på vägg)

LEXIKALISKA DEFINITIONER

målning	målad konstnärlig bild. <i>Källa: NE Ordbok</i>
målarkonst	konstnärlig gestaltning med färgämnen (pigment) i lämplig substans på en yta. Målarkonst utgör en väsentlig del av all bildkonst och har rika möjligheter att åstadkomma varierande och illusorisk verklighetsframställning lika väl som dekorativ rikedom. Målarkonst innefattar inte flerfärgad skulptur, dansmasker etc. De dominerande formerna för målarkonst har i äldre tider varit <i>väggmåleri</i> och <i>bokmåleri</i> samt från senmedeltiden också <i>tavelmåleri</i> . För vart och ett av dessa områden har utvecklats särpräglade och avpassade tekniker. <i>Källa: NE</i>
bokmåleri	handskriftsmåleri [...] <i>Källa: NE</i>
ikon	en helig bild i den ortodoxa kyrkan. <i>Källa: NE</i>
illumination	illustration i medeltida handskrift, se bokmåleri <i>Källa: NE Ordbok</i>
kalkmålning	(konstnärlig) målning på kalkputsad yta särsk. om tekniken att måla på fuktig mur <i>Källa: NE Ordbok</i>
miniatyr	som konstterm avser miniatyr en mindre målning, vanligen med porträttmotiv, som vägg- eller bordsprydnad, kabinettsminiatyr, eller infattad i juvelarbete, smyckeminiatyr. <i>Källa: NE</i>
oljemålning	(konst)målning utförd i oljefärger <i>Källa: NE Ordbok</i>

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

paintings	Use for unique works in which images are formed primarily by the direct application of pigments suspended in oil, water, egg yolk, molten wax, or other liquid, arranged in masses of color, onto a generally two-dimensional surface. <i>Källa: AAT</i>
peinture	inclut fresque, peintures acrylique, à l'huile, à la colle, à la cire, sur toile, bois, carton, papier, métal, plastique ou minéral. Inclut également les œuvres extrême-orientales (Chine, Japon) à l'encre ou aux couleurs légères sur papier. <i>Källa: Méthode d'inventaire</i>
icons	Images produced in the Eastern Rite churches, since the 6th century, according to prescribed formulas of subject (Christ, the Virgin, saints, and the great feasts) and composition, for devotional use in the church or home. Most commonly tempera on panel, but may be in any two-dimensional or relief medium, including fresco. <i>Källa: AAT</i>
illuminations	Includes both the ornamental decoration and the illustrations in manuscripts, and in some early printed books if done by hand. <i>Källa: AAT</i>
miniatures (paintings)	Use for paintings on a very small scale, especially the portraits on vellum or ivory popular in England and America from the Renaissance into the 19th century. For paintings in Medieval and Renaissance manuscripts, use "illustrations." <i>Källa: AAT</i>

5. SILHUETTKLIPP

Förklaring	Bildframställningar där motivet klippts eller skurits ur ett pappersark eller liknande material och därefter placerats (ofta klistrats) på underlag i avvikande färg. Ofta urklipp i svart papper som placeras mot en ljus bakgrund. Collage och fotomontage tillhör inte denna objektkategori.
Underkategorier	-
Anmärkning	Silhuettklipp skulle kunna vara en underkategori till en objektkategori där även collage och montage innefattas.

LEXIKALISKA DEFINITIONER

silhuett konturbild, vanligen urklippt i svart papper som placeras mot en ljus bakgrund. Konststarten är uppkallad efter fransmannen Étienne de Silhouette (1709-67), som 1759 dekorerade sitt lantslott med silhuettklipp. Silhuetter var mycket uppskattade under 1700- och 1800-talen.

Under 1800-talet användes silhuetter som illustrationer i böcker och tidningar. Folkliga klipp, gratulations- och minnestavlor, var ofta klippta ur färgat papper eller kolorerade. Silhuettklippare är alltså verksamma på t.ex. marknader. *Källa: NE*

6. TECKNINGAR

Förklaring Bildframställningar utförda genom anbringande av linjer på plant underlag, vanligtvis papper. Linjerna kan appliceras med hjälp av penna, krita, stift eller annat redskap som efterlämnar spår och detta görs i regel utan användning av mekaniska hjälpmedel. Teckningar är ofta monokroma eller har en begränsad färgskala. Till denna objektkategori räknas även färglagda teckningar (akvarellerade) och laveringar men inte akvarellmålningar.

Underkategorier

Frihandsteckningar

Illustrationer (tecknade förlagor som publicerats i tryck som illustration till text)

Studier

Skisser

Krokiteckningar (skissartade teckningar utförda efter levande modell)

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

teckning bild utförd med krita, penna e.d., vanligen i en färg och på underlag av papper. Teckning kan utföras i skiftande sammanhang och förekommer inte minst som improvisation. [...] *Källa NE*

frihandsteckning teckning utförd utan linjal el. annat instrument BET.NYANS: om aktiviteten *Källa: NE Ordbok*

kroki skissartad teckning efter levande modell, ofta i övningsyfte *Källa: NE*

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

drawings Images produced by drawing, which is the application of lines on a surface, often paper, by using a pencil, pen, chalk, or some other tracing instrument to focus on the delineation of form rather than the application of color. *Källa: AAT*

line drawings Drawings in which forms are indicated primarily by lines, with few or no areas of continuous tone. *Källa: AAT*

drawing RT Offset
RT Painting
RT Sketch-Book
BT Visual representation
NT Architectural drawing
NT Cartoon
NT Plan
NT Print Study
NT Sketch
Källa: Br.Mus.Ob

7. RITNINGAR

Förklaring

Ritningar är skalenliga avbildningar i projektioner av objekt för olika ändamål:

- Arkitektens eller konstruktörens hjälpmedel i analys och presentation (ibland skiss)
- Måttatta arbetsritningar för olika yrkesgrupper
- Uppmättningsritningar för dokumentation.

Till kategorin ritningar hänförs tecknade objekt vars syfte är att a) utgöra underlag för konstruktion av byggnad eller föremål eller b) dokumentera befintlig byggnad eller föremål. En ritning är ofta tecknad med hjälp av linjal, passare eller andra ritverktyg. Underlaget är ofta papper, ritfilm eller annat likartat material. Ritningar kan vara färglagda eller monokroma.

En ritning är i princip manuellt utförd till skillnad från kartor som ofta är tryckta. Moderna ritningar utfördes i speciella, fastställda manér med enhetliga beteckningar och skalor på transparent ritfilm eller transparent papper (tidigare kartong). Äldre arkitekturritningar är friare och kan ofta vara svåra att avgränsa från objektkategorin *Teckningar*.

Underkategorier

Arkitekturritningar (ritningar som framställer byggnadsverk eller del av sådant)

Dekorritningar (mönsterritningar; ritningar för mönster; arabesker, ornament o.s.v. utan angivande av användningsområde)

Ritningar för industridesign (ritningar för industriell produktion av bruksföremål)

Teaterscenografi (ritningar för teaterdekorer, scenbilder, dräkter, kostymskisser o.s.v.)

Ritningar för tillämpad konst (ritningar för konsthantverk och hantverksmässigt utförda bruksföremål)

Stadsplaner (planritningar över tätbebyggt område)

Dokumentationsritningar (uppmättningsritning; ritning som beskriver förhållanden som är eller har varit, baserar sig vanligtvis på uppmätning av befintlig byggnad eller byggnadslämning, kan även kallas uppmättningsritning)

Konstruktionsritningar (arbetsritning över något som skall tillverkas)

Presentationsritning (ritning, ofta färglagd och i perspektiv, utförd i syfte att för beställare eller potentiell kund visa hur ett ännu inte utfört objekt - t.ex. byggnad eller föremål - är tänkt att se ut när det är färdigställt)

Rekonstruktionsritningar (visar tolkning av ett speciellt tidsskikt, med materialet från undersökningen som grund, görs ibland i perspektiv för att vara mera åskådliga)

Ritningsskiss (idéskiss, utkast utan krav på ritningsteknisk noggrannhet som beskriver en ett objekt, t.ex. byggnad eller föremål. En skiss kan vara gjord på frihand och behöver inte vara skalenlig)

Detaljritningar (ritning som visar komplicerade konstruktiva lösningar i en större skala både i plan, sektion och ibland även i perspektiv; ritning som redovisar byggnadsverk, föremål o.dy. eller delar därav, vanligen i större skala, med specificerade uppgifter om form, konstruktion, montering och hopfogning)

Elevationer (vertikal ritningsprojektion av en byggnad)

Fasadritningar (ritning som visar byggnadens utseende i exteriören)

Perspektivritningar (ritning som ger intryck av djupverkan)

Planritningar (ritning som visar utseende, planlösning och inbördes förhållanden i ett horisontellt snitt)

Sektionsritningar (visar byggnadens eller byggnadslämningarnas utseende i ett vertikalt snitt)

Situationsplaner (planritningar som visar objektens läge i ett större sammanhang där olika inbördes förhållanden framgår)

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

ritning	<p>(papper med) uppritad plan för konstruktion av byggnad, maskin etc.: byggnadsritning; flygplansritning; mönsterritning; planritning. <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>avbildning i projektioner, sektioner osv. av ett objekt. Fördelarna med att ingående studera ett stort och komplicerat objekt i bild före själva uppförandet upptäcktes för mer än 4 000 år sedan i Egypten och Mesopotamien och blev grunden för arkitekturkretsens utveckling. På samma bas byggdes sedan ingenjörskonsten upp. Ritningar har olika huvudändamål: att tjäna som arkitektens eller konstruktörens hjälpmedel i problemanalysen, att presentera förslaget inför uppdragsgivare, myndigheter m.fl. samt att styra utförandet. De typiska formerna för dessa ändamål är skissen, den ibland färglagda presentationsritningen och den måttsatta arbetsritningen. En särskild form är uppmättningsritningen för dokumentation av redan existerande byggnader. <i>Källa: NE</i></p>
detaljritning	<p>ritning som visar färdig detalj och som ger fullständigt besked om detaljens form, storlek och andra egenskaper. <i>Källa: SMS 1900 (utg 2): Ritningsregler - Ritningar och andra produkthandlingar</i></p> <p>ritning som redovisar föremål eller delar därav, vanligen i större skala, med specificerade uppgifter om form, konstruktion, montering och hopfogning. Engelska: detail drawing. <i>Källa: SS 03 22 01 (utg 1): Handlingar i bygg- och förvaltningsprocessen</i></p>
elevation	<p>vertikal ritningsprojektion av en byggnad. <i>Källa: NE</i></p>
konstruktionsritning	<p>ritning som beskriver den tekniska utformningen av en artikel. Engelska design drawing <i>Källa: SS 1900-1 (utg 1), 1995: Ritningar och andra produkthandlingar</i></p> <p>arbetsritning över ngt som skall tillverkas <i>Källa: NE Ordbok</i></p>
mönster	<p>förebild för framställning särsk. vid sömnad, teckning o.d <i>Källa: NE Ordbok</i></p>
plan	<p>ritning (projektion) av en anläggning (t.ex. en byggnad eller en park) i horisontalplanet. <i>Källa: NE</i></p>
planritning	<p>arbetsritning över ngt som skall byggas: arkitektkontoret var fullt med ~ar och projektdetaljer BET.NYANS: om (kartliknande) ritning över ngt som redan existerar. <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>ritning som i horisontalsnitt redovisar planlösningar, konstruktioner och installationer. Engelska: plan. <i>Källa: TNC 95: Plan- och byggtermer, 1994; Källa: SS 03 22 01 (utg 1)</i></p>
projektion	<p>(geometrisk) återgivning i ett plan (eller på en linje) av tredimensionell (eller tvådimensionell) företeelse varvid avbildningen ger en ganska god uppfattning om förlagens utseende: projektionsritning; projektionsyta; parallellprojektion. <i>Källa: NE</i></p>
sektionsritning	<p>ritning som i genomskärning visar de delar av ett föremål som skärs av snittplanet. Engelska: section drawing. <i>Källa: TNC 95: Plan- och byggtermer, 1994; SS 03 22 01 (utg 1)</i></p>
situationsplan	<p>handling som anger fastighetsindelning, läge för befintliga och planerade byggnader och andra anläggningar, markdispositioner m m med varierande detaljeringsgrad. Anm: Situationsplan kan också innehålla information om vägar, grönytor, yttre ledningar m m. Situationsplan som ingår bland</p>

handlingar för ansökan om bygglov är vanligen upprättad på nybyggnadskarta. Engelska: block plan. *Källa: TNC 95: Plan- och byggtermer, 1994*

plan som anger bl.a. tomtgränser och läge för befintliga och planerade byggnader. När situationsplan ingår bland handlingar för ansökan om byggnadslov, skall den vara upprättad på nybyggnadskarta. Engelska: site layout. *Källa: TNC 61: Kommunalteknisk ordlista, 1976; SS 03 22 01 (utg 1); TNC (2000). Byggekonomiska termer*

- skiss** ritning som utan krav på ritningsteknisk noggrannhet beskriver en artikel. En skiss kan vara gjord på frihand och behöver inte vara skalenlig. *Källa: SS 1900-1 (utg 1), 1995: Ritningar och andra produkthandlingar*
- stadsplan** rättsligt bindande planinstitut enligt äldre lagstiftning. Stadsplanebegreppet finns i lagstiftningen sedan 1874 med under åren skiftande innebörd. Stadsplan användes främst för att reglera tätbebyggelse, varvid planområdena (efter 1947) indelades i byggnadskvarter för olika ändamål, gator, torg, parker och andra allmänna platser samt specialområden (t.ex. för idrottsverksamhet, järnvägstrafik, hamntrafik eller öppet vatten). I planen bestämdes också hur områdena fick bebyggas och anordnas. Stadsplanen antogs av kommunfullmäktige eller byggnadsnämnd men skulle för att bli gällande fastställas av länsstyrelsen. Om planen var av större allmän betydelse, t.ex. avsåg nyanläggning med stor miljöpåverkan, skulle den dock fastställas av regeringen. Stadsplan har efter 1987 ställning som detaljplan enligt plan- och bygglagen. Jfr bygglagstiftning.
- uppmättningsritning** ritning som redovisar uppmätning av befintlig byggnad eller anläggning. Engelska: site-measurement drawing, survey drawing
Källa: SS 03 22 01 (utg 1): Handlingar i bygg- och förvaltningsprocessen

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

- architectural drawing** Representation in graphic form of a building or part of a building, either as a stage in the planned construction of an actual edifice or as an imaginative act in its own right. The development of the form in Western art has reflected not only developments in architectural and graphic techniques but also broader developments in the status and role of the architect.
Källa: The Dictionary of Art
- BT drawing
RT architecture
the term should be used for drawings which show elevations, sections, groundplans, etc., and that are measured or would be functional to architects. Drawings of architectural features that are integral to a building, such as fire-places or stair-cases, could also be given this object name. Ornamental or free-standing features may not be included in this category. *Källa: BrMusObTh*
- architectural drawings** Hierarchy: Visual Works [VC]
Scope note - Use for drawings of architecture and drawings for architectural projects, whether the project was executed or not. *Källa: AAT*
- design drawings** Hierarchy: Visual Works [VC]
Scope note - Drawings intended to work out the scheme of a project, whether the project is expected to be executed or not; more finished than sketches.
Källa: AAT
- elevations (drawings)** Hierarchy: Visual Works [VC]
Scope note - Drawings showing the vertical elements of a building, either exterior or interior, as a direct projection to a vertical plane. *Källa: AAT*
- floor plans** Hierarchy: Visual Works [VC]
Scope note - Drawings that represent a horizontal section through a building taken above a floor. *Källa: AAT*
- measured drawings** Hierarchy: Visual Works [VC]
Scope note - Drawings of an existing object, structure, or site, drawn to scale.

Källa: AAT

plans (drawings)	Hierarchy: Visual Works [VC] Scope note - Refers to drawings, sketches, or diagrams of any object, made by projection upon a flat surface, usually a horizontal plane. The term is particularly used to refer to drawings or diagrams showing the relative positions of the parts of a building, or of any one floor of a building, projected upon a horizontal plane. The term can also be used for a set of drawings for a project. For general reference to depictions or photographs showing structures or sites seen from directly above, use "plan views." For representations of portions of the Earth's surface use "maps" or "plans (maps)." <i>Källa: AAT</i>
presentation drawings (proposals)	Hierarchy: Visual Works [VC] Scope note - Architectural drawings presented to a client to illustrate how the building will look and function. <i>Källa: AAT</i>
sections	Hierarchy: Visual Works [VC] Scope note - Orthographic drawings of a building, object, or site as if cut through and exposed at one specific plane. <i>Källa: AAT</i>
site plans	Hierarchy: Visual Works [VC] Scope note - Refers to drawings or diagrams laying out the precise arrangement of a structure on a plot of land. It may also refer to plans for gardens, groups of buildings, or developments, where the layout of buildings, roadways, utilities, landscape elements, topography, water features, and vegetation may be depicted. For drawings or other representations on a horizontal surface of cities or larger areas, particularly when such representations are not part of a design process, use "plans (maps)." <i>Källa: AAT</i>
teknisk ritning	Tvärprojektion, detalj, diagram, vertikalprojektion, perspektiv, planritning, arbetsritning osv, upprättad för bruk i ett tekniskt sammanhang. (eng. technical drawing) <i>Källa: KRS</i>

8. KARTOR

Förklaring	Starkt förminskad, plan, vanligtvis skalenlig schematisk framställning av större eller mindre del av jordens yta, himlakropp eller stjärnhimmel. En karta kännetecknas av det höga perspektivet. Kartor kan vara handritade eller tryckta. Kartans motsvarighet i tre dimensioner kallas glob. En kartsamling i bokform kallas atlas. Framställningar av havs- och sjöområden för navigationsändamål kallas sjökort.
Underkategorier	Topografiska kartor (avbildar terräng, vägnät, bebyggelse etc. i sådan skala (minst 1:200 000) att man kan använda kartan för direkt orientering i terrängen) Tematiska kartor (lägesbunden information om ett speciellt tema - t.ex. de lösa jordarterna eller befolkning. <i>Källa: NE</i>) Ekonomiska kartor (visar markanvändning och ägo gränser) --- Landkartor Sjökartor Astronomiska kartor --- Stadsplaner Väggkartor Orienterings(sport)kartor

Sjökort

Flygnavigationskartor

Stjärnkartor (framställning av stjärnhimlen)

Månkartor (framställningar av månens yta)

Historiska kartor (framställer historisk situation)

Fantasikartor (imaginär framställning av jordyta, himlakropp eller stjärnhimmel)

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

karta	<p>starkt förminskad, plan, schematisk avbildning av (en del av) jordytan el. av annan himlakropp el. stjärnhimlen. <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>avbildning av jorden (månens etc.) eller del därav enligt en kartprojektion och i viss skala på ett plant material. Även reliefkartor och taktiska kartor (för synskadade) förekommer. En motsvarighet i tre dimensioner är en glob. För avbildning av havs- och sjöområden för navigationsändamål används termen kort, se sjökort. Kartor utan särskilda krav på skala kan utformas mer fritt, t.ex. för att visa ett tunnelbanenät. En sådan karta skall ha en topologisk riktighet, dvs. rätt återge företeelsers inbördes sammanhang. Kartor används för att beskriva terrängen och registrera och dokumentera anläggningar, gränser eller andra företeelser med spridning i rummet. Projektering, byggande och arbeten med infrastruktur som vägar och ledningsnät förutsätter mätningar och kartor. Se även kartografi.</p> <p>Kartor brukar indelas i <i>ekonomiska, topografiska och tematiska kartor</i>. En ekonomisk karta visar markanvändning och ägo gränser. Topografiska kartor avbildar terräng, vägnät, bebyggelse etc. i sådan skala (minst 1:200 000) att man kan använda kartan för direkt orientering i terrängen. Tematiska kartor ger lägesbunden information om ett speciellt tema - t.ex. de lösa jordarterna eller befolkning. <i>Källa: NE</i></p> <p>förminskad och matematiskt bestämd, plan avbildning av större eller mindre del av jordytan, av annan himlakroppens yta eller av himmelssfären. Anm: Karta kan indelas i topografisk karta och tematisk karta (redovisar i huvudsak abstrakta förhållanden). <i>Källa: TNC 61: Kommunalteknisk ordlista, 1976</i></p> <p>tvådimensionell, förminskad, redigerad avbildning av en del av jordens eller annan planets yta i bestämd skala och projektion <i>Källa: GIS-ordboken</i></p>
atlas	<p>samling (större) kartor i bokform <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>kartbok eller annan samling av landkartor, sjökartor, astronomiska eller historiska kartor m.m., sammanställd efter en viss plan. En atlas innehåller ofta även bilder, tabeller, faktasammanställningar och index över geografiska namn. <i>Källa: NE</i></p>
ekonomisk karta	<p>karta som i huvudsak återger dels markanvändning, bebyggelse, kommunikationsleder, hydrologiska förhållanden, nivåkurvor, fornminnen m.m, dels administrativ och judiciell indelning samt fastighetsindelning. Anm Ekonomisk karta framställs i Sverige av Lantmäteriverket i skala 1:10 000 eller 1:20 000. <i>Källa: TNC 96: Skogsordlista, 1994</i></p>
glob	<p>klot med kartografisk avbildning av jorden eller himmelssfären eller, mer sällan, annan himlakropp. Globen består, förutom av klotet med dess kartbild, av en graderad meridianbåge. De större, äldre globerna har ekvatorring och timring. Globen kan vridas runt jordaxeln (lutningen skall gälla den latitud där globen används). <i>Källa: NE</i></p>
topografisk karta	<p>karta som i första hand återger marks lag, bebyggelse, kommunikationsleder, hydrologiska förhållanden, nivåskillnader och administrativ indelning. Anm: Topografisk karta framställs i Sverige av Lantmäteriverket i skala 1:50 000 och 1:100 000. <i>Källa: TNC 96: Skogsordlista, 1994</i></p>

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

karta	förminskad och matematiskt bestämd, plan avbildning av större eller mindre del av jordytan, av annan himlakroppens yta eller av himmelssfären Karta kan indelas i topografisk karta och tematisk karta (redovisar i huvudsak abstrakta förhållanden). <i>Källa: TNC 61: Kommunalteknisk ordlista, 1976</i>
	tvådimensionell, förminskad, redigerad avbildning av en del av jordens eller annan planets yta i bestämd skala och projektion <i>Källa:GIS-ordboken</i>
ekonomisk karta	karta som i huvudsak återger dels markanvändning, bebyggelse, kommunikationsleder, hydrologiska förhållanden, nivåkurvor, fornminnen m.m. dels administrativ och judiciell indelning samt fastighetsindelning Jfr topografisk karta. Ekonomisk karta framställs i Sverige av Lantmäteriverket i skala 1:10 000 eller 1:20 000. Eng. land use map, economic map <i>Källa:TNC 96: Skogsordlista, 1994</i>
maps	Refers to graphic or photogrammetric representations of the Earth's surface or a part of it, including physical features and political boundaries, where each point corresponds to a geographical or celestial position according to a definite scale or projection. The term may also refer to similar depictions of other planets, suns, other heavenly bodies, or areas of the heavens. Maps are typically depicted on a flat medium, such as on paper, a wall, or a computer screen. For similar depictions on a sphere, see "globes (cartographic spheres)." <i>Källa: AAT</i>
plans (maps)	Refers to maps depicting a relatively small district or region, such as a town or city, drawn on a large scale and with considerable detail. For maps of larger regions, use "topographic maps" or "chorographic maps." For depictions of smaller plots of land, particularly as related to the planning of architecture, use "site plans." For representations of buildings or objects depicted on a horizontal plane, use "plans (drawings)." <i>Källa: AAT</i>
topographic maps	Refers to maps representing a region at a level of detail or scale between a plan, which is a small area, and a chorographic map, which is a large regional map. Topographic maps include accurate representations of the location and shape of both natural and manmade features. The term refers to maps of various scales in different nations; it is generally limited to maps at scales of 1:500,000 or larger in the United States, but it often refers to scales of 1:1,000,000 or larger in Russia. The term is often mistakenly interpreted to mean maps that only represent natural relief features. <i>Källa: AAT</i>

9. GRAFIK

Förklaring	Bildframställningar på plant underlag, vanligtvis papper, skapade genom tryckning (i begränsad upplaga) från en tryckplatta (t.ex. plåt eller sten) där bilden i tryckplattan utförts för hand. Objektkategorin <i>grafik</i> innefattar både <i>originalgrafik</i> och <i>reproduktionsgrafik</i> men inte industriellt producerade masstryck eller andra fotomekaniska reproduktionstryck såsom offset och fotostatkopior (se <i>bildtryck</i>).
Underkategorier	Originalgrafik (grafik där upphovsmannen själv utarbetat sin bild på tryckplattan i motsats till <i>reproduktionsgrafik</i> och <i>fotomekaniska tryck</i>) Reproduktionsgrafik (grafik som avbildar konstverk utfört i annat medium, där grafikern har reproducerat en annan konstnärs verk; i motsats till <i>originalgrafik</i>) Ornamentstick (grafik producerad i syfte att utgöra mönsterförlaga; gränsen mellan ornamentstick och reproduktionsgrafik är flytande) Kistebrev (enkelt handkolorerat träsnitt med dekorativt syfte, ofta försett med påskrifter, vanliga i slutet av 1700- och början av 1800-talen med stor spridning på svenska landsbygden)

Grafisk tekniker

Träsnitt
 Tonträsnitt
 Trägravyr/xylografi
 Linoleumsnitt
 Kopparstick
 Torrnål
 Punktgravyr
 Mezzotint
 Stålstick
 Etsning
 Linjeetsning
 Mjukgrundsetsning
 Akvatintetsning
 Litografi
 Monotypi
 Schablontryck
 Serigrafi

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

grafik

typ av konstart där flera papperskopior kan göras efter samma original t.ex. träsnitt, linoleumsnitt och etsning. *Källa: NE Ordbok*

gemensam benämning på olika metoder av mångfaldigande genom tryckning och där formen eller underlaget framställs genom konstnärligt skapande. I modern tid används begreppet oftast om originalgrafik.

De grafiska teknikerna indelas vanligen efter tryckningsprincipen: *högrtryck* innebär att bildpartierna i tryckformen ligger upphöjda över de partier som inte skall infärgas, t.ex. träsnitt, trästick och linoleumsnitt; *djuptryck* innebär att bilden ligger nedsänkt under tryckformens i övrigt plana yta, t.ex. etsning, gravering, kopparstick och stålstick; *plantryck* frambringas genom att tryckformens olika partier har varierande förmåga att adsorbera tillförd tryckfärg, t.ex. litografi; serigrafi innebär att färgen pressas genom ett finmaskigt nät av t.ex. konstfiber. [...] Den reproducerande grafiken fick från slutet av 1800-talet mera exakta och snabba redskap att arbeta med, som t.ex. kameran. Då började man också att tala om *originalgrafik* och för att profilera sig mot hantverkare och privatlitografer bildade konstnärerna grafiska sällskap. I stället för att anlita hantverkare utförde konstnärerna själva i allt större utsträckning allt arbete med plåtar och annat underlag. Serigrafien, en urgammal teknik, fick sitt industriella och konstnärliga genombrott på 1930-talet. Under popkonstens dagar på 1960-talet blev metoden känd inte minst genom Andy Warhol, som tryckte fotografiska bilder direkt på målarduken via serigrafiska experiment. *Källa: NE* sammanfattande benämning på alla metoder att genom tryckning, speciellt (grafisk konst eller konstgrafik) sådan där tryckformen framställs genom konstnärligt skapande handarbete. Även alster av dylik verksamhet går under kollektivbenämningen grafik. *Källa: Grafisk uppslagsbok, utarbetad av Ove Persson, Stockholm 1950/5.*

kistebrev

enkelt handkolorerat ettbladstryck eller träsnitt som ofta klistrades in i kistlock, ursprungligen möjligen i skyddande, senare enbart i dekorativt syfte; uppsatt på väggen vid julhögtiden kallades det vanligen julark, julbrev e.d. Kistebrev utfördes av brevmålare redan innan boktryckerikonsten var uppfunnen, varvid såväl bild som text skars i en tryckstock av trä. Senare sattes vanligen texten, som ofta var rimmad, med lösa typer nedanför bildplattan. Kistebreven såldes på marknader och av gårdfarihandlare eller användes som bytesvaluta mot lump.

Det äldsta bevarade svenska kistebrevet är tryckt i Stockholm 1718, men den största produktionen kom att ligga i sydsvenska städer som Lund, Växjö, Jönköping, Karlskrona, Karlshamn och Varberg. Tryckstockarna vandrade ofta från det ena tryckeriet till det andra eller kopierades med smärre variationer. Motiven var till större delen bibliska och moraliska, men även historiska och folkloristiska motiv förekom, liksom porträtt av kungar

och drottningar. Kistebreven, som i sin tur kom att tjäna som förlagor för bl.a. bonadsmålare och dalmålare, utkonkurrerades vid mitten av 1800-talet av masstillverkade motsvarigheter i färgtryck framför allt från Neuruppin i Tyskland liksom av de senare oljetrycken.

träsnitt med varierande motiv, oftast färglagda och gärna försedda med långa underskrifter, vilka i slutet av 1700- och början av 1800-talen hade stor spridning på svenska landsbygden, där de användes dels som väggprydnader, dels som utsmyckning av lockets innersida på klädkistorna. *Källa: Grafisk uppslagsbok, utarbetad av Ove Persson, 2., rev. uppl. Stockholm 1956.*

originalgrafik

etsningar, litografier och träsnitt där konstnären själv har utfört komposition och tryckunderlag i form av plåt, sten, stock, linoleumplatta e.d. I motsats till detta står *reproduktionsgrafik* och *fotomekaniska tryck* av konstverk i massupplagor *Källa: NE*

skillingtryck

populär benämning på folkupplagor af sagor, legender, spökhistorier, äfventyr, visor o.d. 'tryckta i år', hvilka länge utgjort en omtyckt läsning i synnerhet bland allmogen. *Källa: Nord. uppslagsbok, 2. uppl.*

tryckalster, innehållande folksagor, legender, visor o.d., som utgavos i enklast möjliga utstyrelse och länge voro omtyckta bland folkets bredare lager. *Källa: Sv. Uppslagsbok*

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

grafik

Vad är grafik? Rubriken borde egentligen lyda: Vad är originalgrafik? Till grafik i vid bemärkelse hör nämligen alla slags tryckalster, medan originalgrafik omfattar en avgränsad exklusiv grupp av konstnärliga tryck, som vart och ett är att anse som ett originalkonstverk. Det grafiska bladet är alltså ett tryck från en tryckplatta (t.ex. plåt eller sten, där konstnären själv utarbetat sin bild. Efter tryckplattans karaktär delas grafiken in i fyra huvudgrupper: Djuptryck, högtryck, plantryck och genomtryck/schablontryck. *Källa: Schantz, Philip von & Arkö Jordi: Vad är grafik, Stockholm 1996.*

prints

pictorial works produced by transferring images by means of a matrix such as a plate, block, or screen, using any of various printing processes. When emphasizing the individual printed image, use "impressions." Avoid the controversial expression "original prints," except in reference to discussions of the expression's use. If prints are neither "reproductive prints" nor "popular prints," use just "prints." With regard to photographs, use "photographic prints"; for types of reproductions of technical drawings and documents, use terms found under "<reprographic copies>." *Källa: AAT*

original prints

A controversial expression best used only with reference to discussions of the expression's usage and the definition adopted for a while by the Print Council of America in the 1960s, the essential features of which were that the artist alone must create the master image to print from and that photomechanical processes must not be used. For prints produced with the intention of their being works of art, use "prints"; for those made to reproduce work in another medium, use "reproductive prints." *Källa: AAT*

reproductive prints

Use for prints that reproduce works in, or intended for, another medium. *Källa: AAT*

10. BILDTRYCK

Förklaring:	Massproducerade tryckta bilder som inte innefattas i objektkategorierna <i>grafik, kort</i> eller <i>publikationer</i> . Ofta reproducerande bildframställningar i prydnadssyfte.
Underkategorier	<p>Affischer (större illustrerat anslag med budskap av informativ eller övertalande karaktär)</p> <p>Pappersbonader (bildtryck på papper avsedda att användas som lös väggprydnad)</p> <p>Oljetryck (fernissat, flerfärgat bildtryck avbildande oljemålning)</p> <p>Planscher (stor tryckt bild av eller uppklistrad på styvt material avsedd att visas för grupp, ofta i undervisnings syfte)</p> <p>Postrar (större, affischliknande oinramad bild utan text, vanligtvis använd som väggprydnad)</p> <p>Reproduktioner (avbildningar av konstverk, inte avsedda att själva uppfattas som original, vanligen mångfaldigade och utförda utan hänsyn till originalets mått, teknik och medium)</p>

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

affisch	<p>större (illustrerat) anslag som placeras på väl synlig plats vanl. med budskap av övertalande karaktär som propaganda el. reklam <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>anslag tillkännagivande el. propagerande för en föreställning, utställning, handelsvara, social el. politisk idé e.d., ofta i konstnärlig form och tryckt i flera färger. <i>Källa: Sv. uppslagsbok</i></p>
bonad	stycke tyg som är avsett att användas som lös väggprydnad i många olika material och utföranden: väggbonad BET.NYANS: om likn. väggprydnad av papper: julbonad
ettbladstryck	bildtryck bestående av ett enda blad med tryck på en sida och med religiöst, politiskt, moraliserande eller skämtsamt budskap, ofta riktat till en folklig publik. De tidigaste ettbladstrycken är träsnitt från 1400-talet. Under 1600- och 1700-talen användes även kopparstickstekniken och efter 1800 ofta litografin. Ett typiskt ettbladstryck visar ett stiliserat ramverk kring bildscen och dekorativt arrangerad text. <i>Källa: NE</i>
oljetryck	fernissat, flerfärgat avtryck av (känd) oljemålning vanl. i hemmen förr i tiden: ett ~ som föreställde en ängel som vakade över två lekande barn nära ett stup <i>Källa: NE Ordbok</i>
plansch	<p>om stor självständig bild (av el. uppklistrad på styvt material) avsedd att visas för grupp: planschhylla; läraren pekade på ~en med människokroppen <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>uppmonterad storbild på kartong av t.ex. teknikföremål för undervisning <i>Källa: NE</i></p>
poster	<p>större, affischliknande (oinramad) bild vanl. anv. som väggprydnad men äv. som inslag på konferenser o.d.: <i>Källa: NE Ordbok</i></p> <p>sedan 1970-talet i Sverige benämning på plansch för prydnadsändamål och utan informativ funktion, ofta omtryck av t.ex. film- eller utställningsaffisch. Posters förändrade inredningskulturen genom att användas i stället för tavlor och utan ram. <i>Källa: NE</i></p>
reproduktion	avbildning av ett konstverk avsedd att troget återge detta, vanligen mångfaldigad och utförd utan hänsyn till originalets mått, oftast på papper. En reproduktion är inte avsedd att själv uppfattas som original eller ersättning för verket. Som reproduktion räknas också äldre tiders kopparstick efter

målningar, liksom även 1800-talets oljetryck. I dag avses främst tryckta avbildningar grundade på fotografiskt förfarande. Reproduktion som håller originalets mått och efterliknar dess ytverkan kallas faksimil. *Källa: NE*

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

- affisch** reklam- eller informationsanslag med visuellt genomarbetad utformning av text- och bildmeddelande. En affisch kan bestå enbart av text eller vara sammansatt av både text och illustration. Eftersom affischen skall anslås, finns tryck oftast enbart på en sida. *Källa: KB*
- poster** tryckt, textfri bild av affischliknande karaktär, använd som väggprydnad. *Anmärkning:* Jfr affisch. Till skillnad från affischen saknar en poster aktualitetskaraktär och har främst en dekorativ funktion. Den är vidare avsedd att anslås i en interiör. En poster kan ha tryck på båda sidor. *Källa: Magdalena Gram*

11. KORT

-
- Förklaring** Kort, vanligtvis avsedda att sändas per post, av styvt papper och i mindre format med en bildsida och med utrymme för att skriva meddelande. *Enkla kort* har en bildsida och en sida för adress och meddelande och är avsedda att sändas utan kuvert. *Dubbla kort* är vikta och har en bildsida och utrymme att skriva meddelande inuti och är avsedda att skickas i kuvert. Korrespondenskort, visitkort och andra kort utan bildsida innefattas inte i denna objektkategori.
- Underkategorier**
- Postkort**
  - Vykort**
  - Gratulationskort** (födelsedagskort, bröllopskort m.m., både enkla och dubbla kort)
  - Helgkort** (julkort, påskkort m.m, både enkla och dubbla kort)

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

- kort** (ofta i sms.) (vanligen) styvt blad (av papper eller papp) för viss (standardiserad) information i ord, siffror m.m., ibl. med kompletterande bild; vanl. i fyrkantigt, mindre format; särsk. som bevis på identitet, tillhörighet el. behörighet el. som medel för presentation, registrering el. kontroll: *elevkort; fiskekort; frikort; katalogkort; köpkort; körkort; legitimationskort; månadskort; passerkort; registerkort; röstkort; tandkort; visitkort* BET.NYANSER: a) spec. äv. för överföring (med post) av pengar o.d.: *girokort; inbetalningskort; utbetalningskort* b) spec. äv. för personliga meddelanden, vid högtidliga tillfällen o.d.: *bjudningskort; gratulationskort; julkort; postkort; tackkort; vykort* c) spec. äv. (tekn.) om kartong med utstansningar: *hållkort* d) ibl. äv. om större pappersark, särsk. om (viss typ av) karta: *sjökort; ta fram ~et över Skagerrak*. *Källa: NE Ordbok*
- postkort** postförsändelse i kortform : *vykort och andra ~; för ~ betalades något lägre porto än för brev*. *Källa: NE Ordbok*
- benämning på kort med betalt porto som infördes av Postverket 1962; tidigare kallades brevkort. År 1994 ändrades benämningen till *portokort*. *Källa: NE*

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

- greeting cards** Cards often imprinted with messages and suitable illustrations, sent or given on special occasions or holidays. AHD *Källa: AAT*
- postal cards** Cards sold by the post office with postage stamps already printed on them. *Källa: AAT*
- postcards** Cards on which a message may be written or printed for mailing without an envelope, usually at a lower rate than that for letters in envelopes. *Källa: AAT*

12. FOTOGRAFIER

Förklaring	Stillbilder framställda med kamera. Både genomsiktsbilder (transparenta fotografier) och påsiktsbilder (opaka fotografier) hör till denna objektkategori.
Underkategorier	<p>Påsiktsbilder (opaka fotografier)</p> <p>Bildfilsutskrifter (utskrift på opakt underlag av digitalt lagrat fotografi)</p> <p>Polaroidfotografier (direktbild; bild framställd med s.k. reversal diffusionsöverföring)</p> <p>Papperskopior (tonmässigt rättvänd bild överförd från negativ till ljuskänsligt papper)</p> <p>Genomsiktsbilder (transparenta fotografier)</p> <p>Diapositiv (tonmässigt rättvända bilder avsedda att visas i projektor eller att användas som förlaga vid tryckning)</p> <p>Filmnegativ (tonmässigt omvända bilder, som erhålls efter framkallning av en negativ färg- eller svartvit film och som är utgångspunkt för överföring av tonmässigt rättvänd bild till ljuskänsligt papper)</p> <p>Glasnegativ (transparenta, tonmässigt omvända bilder, som erhålls efter framkallning av en glasplåt och som är utgångspunkt för överföring av tonmässigt rättvänd bild till ljuskänsligt papper)</p> <p>Digitala fotografier (fotografier skapade och lagrade som bildfiler)</p> <p>Analoga fotografier (fotografier framställda på ljuskänsligt material)</p> <p>Färgfotografier</p> <p>Svar/vita fotografier</p> <p>Positiv (tonmässigt rättvända fotografier)</p> <p>Negativ (tonmässigt omvända fotografier, även benämning på den transparenta bild som erhålls efter framkallning av en negativ färg- eller svartvit film och som är utgångspunkt för överföring av tonmässigt rättvänd bild till ljuskänsligt papper)</p>

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

positiv	fotografisk bild (transparent eller påsiktsbild), som är tonmässigt rättvänd. Vanliga bilder kopierade från svartvit- eller färgnegativ är positiva. Diafilm och polaroidfilm ger positiva bilder utan negativ <i>Källa: NE</i>
negativ	i fotografiska sammanhang en omvänd bild, där mörka toner ersatts av ljusa, ljusa toner av mörka och färger av sina komplementfärger. Negativ är också benämning på den transparenta bild som erhålls efter framkallning av en negativ färg- eller svartvit film. Ett sådant negativ kan genom kopiering på ljuskänsligt papper reproduceras i stort sett hur många gånger som helst. Eftersom negativets färger och toner omvänds även vid kopieringen, erhålls en positiv bild. I fotografins barndom använde man glas och papper som bas för negativerna. I dag är acetat- eller polyesterplast i särklass vanligast <i>Källa: NE</i>
diabild	positiv fotografisk bild på genomskinligt underlag vanl. för visning i projektor e.d. <i>Källa: NE Ordbok</i>
polaroidfotografi	bild framställd med s.k. reversal diffusionsöverföring, vilket ger färdiga positiva färg- eller svartvitbilder (direktbild). Principen är att det exponerade negativet pressas samman med ett positivmaterial mellan valsar i kameran, varvid framkallningssubstans sprids mellan ytorna. Efter en stund avlägsnas negativet från den färdiga positiva bilden. Med andra material sker en

integrerad framkallning, där bildframkallningen sker på ett och samma underlag, dvs. utan ett separat negativ. Det finns även material som ger svartvita diabilder i småbilsformat samt svartvita negativ på filmbas (bladfilm). Polaroidkameror finns med mer eller mindre utvecklad automatik. I studiosammanhang används ofta polaroidbilder för att kontrollera ljussättning och exponering innan de slutgiltiga bilderna fotograferas på konventionellt material. År 1977 introducerade Polaroid Corp. ett material för snabbframkallad smalfilm, som dock konkurrerades ut av videotekniken.
Källa: NE

JÄMFÖRANDE FÖRKLARINGAR

photographs Refers to still images produced from radiation-sensitive materials (sensitive to light, electron beams, or nuclear radiation), generally by means of the chemical action of light on a sensitive film, paper, glass, or metal. It does not include reproductive prints of documents and technical drawings, for which descriptors found under "<reprographic copies>" are more appropriate. Photographs may be positive or negative, opaque or transparent. *Källa: AAT*

13. BOKKONST OCH BOKHANTVERK

Förklaring Böcker, bokband och bokomslag vars formgivning eller hantverksmässiga kvalitet i utförande - inte textinnehållet - är grunden för förvärv och bevarande. Till kategorin förs tryckta/publicerade exemplar. Böcker samlade för sitt textinnehåll förs till objektkategorin *Publikationer*. Tecknade förlagor för omslag och bokillustrationer förs till Teckningar. Medeltida handskrifter förs till *Textdokument*

Underkategorier Böcker
Bokband
Bokomslag

LEXIKALISKA FÖRKLARINGAR

bokband skyddande bokomslag som består av rygg och pärmar särsk. om fint utfört.
Källa: NE Ordbok

sammanfattande benämning på bokens pärmar och rygg; bokbandets huvuduppgift är att skydda bokbladen. *Källa: NE*

bokhantverk bokframställning med konstnärliga anspråk med mer el. mindre hantverksmässiga metoder *Källa: NE Ordbok*

bokomslag ytterhölje till bok om själva bokbandet el. (vanl.) om löst påsatt papper.
Källa: NE Ordbok

Objektkategorier, Bilaga 1

KARTLÄGGNING AV GEMENSAMMA OBJEKTKATEGORIER

Kungl. Biblioteket	Nationalmuseum	Riksantikvarieämbetet	Riksarkivet (HandlingstyperNAD2)
Handskrifter	Illuminerade handskrifter		Manuskript, handskrifter
Teckningar	Teckningar Frihandsteckningar Illustrationer	Teckningar	Teckningar, målningar
Karikatyler Silhuetter	Karikatyler Silhuettklipp Ritningar	Ritningar	Ritningar
Arkitekturritningar	Arkitekturritningar	Tryck	Tryck
Grafik	Grafik Originalgrafik Reproduktionsgrafik Ornamentstick		
Ornamentstick Kistebrev Affischer Posters Bilder Skolplanscher Utsikter/Topografiska planscher			Affischer
Postkort Vykort Helgkort Gratulationskort Adventskalendrar		Vykort	
Målningar	Måleri Målningar Bokmåleri Miniatyler		Teckningar, målningar
Fotografier	Fotografier	Fotografier Digitala bilder	Fotografier
Böcker Bokomslag Exlibris	Böcker Bokomslag Exlibris Skulpturer Friskulpturer Reliefer Medaljonger		Föremål
Medaljonger	Mynt och medaljer		
Kartor Handritade kartor Tryckta kartor Topografiska kartor Tematiska kartor Glober	Kartor	Kartor	Kartor
		Dokumentation av miljöer Dokumentation av byggnader Dokumentation av anläggningar Inventering av fornminneslämningar	

